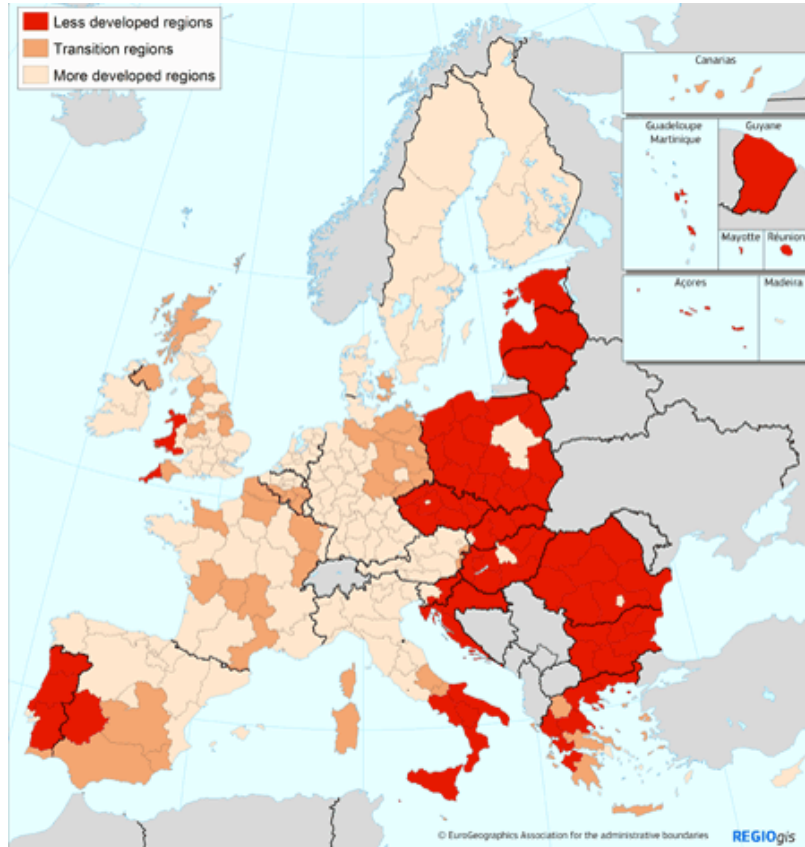

I. SPECYFIKA MAZOWSZA

Po roku 2013 województwo mazowieckie będzie pierwszym polskim regionem, który w unijnej klasyfikacji opuści kategorię regionów najsłabiej rozwiniętych (czyli regionów, w których PKB nie przekracza 75% średniej unijnej). Oznacza to, że będą w nim obowiązywać inne zasady wsparcia.

Źródło: http://ec.europa.eu/regional_policy

II. INSTRUMENTY TERYTORIALNE

Strategia Europa 2020 oraz inne dokumenty programowe związane z przyszłą polityką spójności bardzo podkreślają terytorialny wymiar Funduszy Europejskich.

W związku z tym w nowej perspektywie finansowej nastąpi wzrost udziału środków funduszy strukturalnych zarządzanych na poziomie regionalnym. Wskazuje się także na konieczność zwrócenia uwagi na obszary, które wymagają wyjątkowego wsparcia. Będą to tzw. „obszary strategicznej interwencji państwa” (OSI).

Kluczowym obszarem w Polsce pozostała Polska Wschodnia. W związku z tym ciągle większe wsparcie przewidziano dla pięciu województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko – mazurskiego. Dla tych regionów stworzony zostanie osobny program operacyjny (Program Polska Wschodnia). Pozostałe obszary strategicznej interwencji to nie miejsca wymienione z nazwy, ale typy lokalizacji, które wymagają dodatkowego wsparcia. Zaliczono do nich miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne; miasta i dzielnice wymagające rewitalizacji; obszary (w szczególności wiejskie) o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług rozwojowych; obszary przygraniczne.

Chcąc mocniej zaakcentować potrzebę koncentracji wysiłków na tych obszarach Komisja Europejska zaproponowała nowe instrumenty wspierające rozwój terytorialny.

1. ZIT

Pierwszym z nich są **Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (z ang. *Integrated Territorial Investment – ITI*)**. Służą one przede wszystkim zwiększeniu zaangażowania miast i ich obszarów funkcjonalnych. Będą działać na podstawie delegacji zadań w zakresie zarządzania/wdrażania części regionalnych programach operacyjnych na miasta. Proponuje się, żeby wsparcie w ramach ITI skoncentrowane było na interwencjach w zakresie transportu, rewitalizacji, ochrony środowiska, energetyki oraz wzmocnieniu rozwoju funkcji symbolicznych miast.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne służą przede wszystkim **zwiększeniu zaangażowania miast i ich obszarów funkcjonalnych w zarządzanie środkami europejskimi**. Będzie to możliwe dzięki temu, że miasta otrzymają część kompetencji w zakresie zarządzania i wdrażania środków unijnych. ZIT będą realizowane na terenach obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich oraz dodatkowo w miastach o charakterze regionalnym i subregionalnym.

W ramach ZIT realizowane będą powiązane ze sobą małe projekty o różnych założeniach, wpisujące się w zasadę zintegrowanego podejścia. Przedsięwzięcia w ramach ZIT obejmą więc co najmniej 2 osie priorytetowe. Mogą pochodzić one z jednego lub z kilku programów.

Podstawowe elementy ZIT obejmują:

- ⇒ wyznaczone terytorium oraz zintegrowaną strategię jego rozwoju
- ⇒ pakiet działań realizowanych na danym terytorium
- ⇒ ustalenia dotyczące zarządzania ZIT

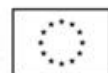
ZIT może dotyczyć **dowolnego obszaru geograficznego** o określonych cechach terytorialnych, od konkretnych dzielnic miast o różnych problemach ubóstwa, aż do obszarów miejskich, metropolitalnych, miejsko-wiejskich, subregionalnych lub międzyregionalnych. ZIT może także realizować zintegrowane działania w oddzielnych jednostkach geograficznych o podobnych cechach w danym regionie (np. sieć małych lub średnich miast). ZIT nie musi obowiązkowo obejmować całego terytorium danej jednostki administracyjnej.

Działania wdrażane za pośrednictwem ZIT przyczynią się do realizacji celów tematycznych odpowiednich osi priorytetowych powiązanych programów, a także do realizacji celów rozwojowych strategii terytorialnej. Mogą one być finansowane przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS) oraz Fundusz Spójności, jednakże łączenie wszystkich funduszy w ramach jednej ZIT nie jest obowiązkowe. Zachęca się jednak do tego, by ZIT stanowiły **połączenie funduszy EFRR i EFS**, ponieważ zintegrowane podejście wymaga powiązania inwestycji miękkich z inwestycjami w fizyczną infrastrukturę. Jest to szczególnie istotne w przypadku zrównoważonego rozwoju miast.

Wsparcie w ramach ZIT powinno być skoncentrowane **na następujących kierunkach interwencji:**

- ⇒ Zrównoważony, sprawny transport, łączący miasto i jego obszar funkcjonalny
- ⇒ Kompleksowa rewitalizacja
- ⇒ Ochrona środowiska
- ⇒ Energetyka
- ⇒ Wzmocnienie rozwoju funkcji symbolicznych budujących międzynarodowy charakter i ponadregionalną rangę miasta

Aby otrzymać środki na realizację ZIT, konieczne jest spełnienie kilku warunków przez zainteresowaną jednostkę samorządu terytorialnego. W pierwszej kolejności należy zawiązać **partnerstwo** (np. stowarzyszenie, związek komunalny) do celów realizacji ZIT. Następnie należy przygotować **program działań**, który musi zawierać szczegóły zamierzeń obejmujące te obszary tematyczne i zagadnienia, które będą objęte ZIT. Ponadto, aby realizować ZIT, jednostka samorządowa musi dysponować **odpowiednim potencjałem** instytucjonalnym, który umożliwi jej przejście obowiązków w zakresie zarządzania i wdrażania części środków realizowanych na poziomie regionalnym.

2. RLKS

Innym proponowanym instrumentem są projekty **Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (z ang. Community-led Local Development - CILD)**. Ich celem jest zwiększenie udziału społeczności lokalnych w programowaniu i zarządzaniu rozwojem danego obszaru. Przedsięwzięcia takie będą obowiązkowe w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich, natomiast dobrowolnie będą mogły być podejmowane w programach polityki spójności.

RLKS to specyficzne narzędzie stosowane **na szczeblu subregionalnym**. Może on mobilizować oraz angażować **lokalne społeczności i organizacje** do działania na rzecz osiągnięcia celów inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz wspierania spójności terytorialnej.

Głównym zamierzeniem RLKS jest **zwiększenie udziału społeczności lokalnych w programowaniu i zarządzaniu rozwojem danego obszaru**. Stosowanie tego instrumentu w latach 2014 – 2020 jest obowiązkowe w przypadku polityki rolnej (a więc w programie dotyczącym rozwoju obszarów wiejskich), a dobrowolne dla polityki spójności i polityki rybackiej.

Wsparcie mogą być objęte **obszary**, których liczba mieszkańców wynosi od 10 tys. do 150 tys. Podmiotem wychodzącym z inicjatywą i realizującym przedsięwzięcia są Lokalne Grupy Działania – lokalne partnerstwa trójsektorowe (samorząd, społeczność, biznes). **Lokalne Grupy Działania** powinny składać się z osób reprezentujących lokalne interesy publiczne i prywatne w zakresie społeczno-gospodarczym, takich jak przedsiębiorcy i ich stowarzyszenia, władze lokalne, stowarzyszenia sąsiedzkie lub wiejskie, grupy obywatelskie (takie jak na przykład mniejszości, osoby starsze, kobiety/mężczyźni, młodzież, przedsiębiorcy itp.), organizacje społeczne i ochotnicze.

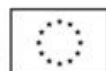
Lokalne Grupy Działania określają **Strategie Rozwoju Lokalnego** – plany zintegrowane i wielosektorowe, dotyczące różnych obszarów, stworzone przy uwzględnieniu lokalnych potrzeb i potencjału oraz zawierające innowacyjne elementy w kontekście lokalnym.

Zakres wspierania partnerstw lokalnych powinien także wynikać z celów strategicznych określonych na poziomie sektora (jeśli RLKS realizowany jest w ramach programu krajowego) bądź w strategii rozwoju województwa (w przypadku realizacji RLKS w programach regionalnych).

III. INSTRUMENTY FINANSOWE

Zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej więcej środków z funduszy europejskich będzie realizowanych w postaci **instrumentów inżynierii finansowej**, np. w formie pożyczek, poręczeń, funduszy kapitału podwyższonego ryzyka. Takie instrumenty będą bardziej rozwinięte niż w latach 2007 – 2013. Nie znamy jednak jeszcze szczegółowego podziału, które przedsięwzięcia będą finansowane dotacyjnie, a które pożyczkowo – trwają analizy, na podstawie których taki podział zostanie dokonany.

Wszystkie państwa członkowskie, na etapie przygotowania programów operacyjnych, powinny określić planowaną wielkość zaangażowania instrumentów finansowych. Stanowią one szczególną kategorię wydatków, a powodzenie ich zaplanowania i realizacji zależy od prawidłowej oceny luk i potrzeb rynkowych. W związku z tym powinny być planowane na podstawie oceny ex-ante, w której zidentyfikowano luki rynkowe, odpowiednie potrzeby inwestycyjne, możliwość udziału sektora prywatnego i wynikającą z tego wartość dodaną odpowiedniego instrumentu finansowego. W związku z tym określenie obszarów i wysokości wsparcia w postaci instrumentów finansowych w polskich programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 nastąpi na podstawie analizy ex-ante, która będzie przeprowadzona w ciągu 2013 roku, a z której rekomendacje zostaną wykorzystane przy tworzeniu ostatecznych wersji programów.

IV. UPROSZCZENIA DLA BENEFICJENTÓW

Zgodnie z zaleceniami wskazanymi przez Komisję Europejską, Polska zamierza wprowadzić bądź utrzymać uproszczenia w systemie realizacji Funduszy Europejskich, które ułatwią beneficjentom korzystanie z nich. Mają one dotyczyć zarówno regulacji prawnych czy instytucjonalnych, jak i sposobu występowania o dofinansowanie i realizacji współfinansowanych projektów.

Bardzo istotne jest **harmonizacja przepisów** – nowe regulacje wyznaczają wspólne przepisy polityki spójności, rozwoju obszarów wiejskich oraz polityki morskiej i rybołówstwa w zakresie planowania, kwalifikowalności i trwałości. Dzięki temu zostanie również ograniczona liczba strategicznych dokumentów – dla wszystkich tych polityk wymagany będzie tylko jeden strategiczny dokument unijny i jeden krajowy (Umowa Partnerstwa). Zapewni to większą przejrzystość przepisów.

Wprowadzenie do programów **mechanizmów zintegrowanych** (Zintegrowane Inwestycje Terytorialne oraz Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność) pozwoli przekazać część kompetencji w zarządzaniu środkami bezpośrednio beneficjentom – miastom lub społecznościom lokalnym, co ułatwi staranie się o wsparcie i lepiej dostosuje projekty do lokalnych potrzeb.

Rozwój systemów informatycznych zapewniający automatyzację procesu aplikowania i rozliczania ułatwi relacje beneficjent – instytucja. Zakłada się pełną informatyzację procesów związanych z realizacją programów operacyjnych, dzięki czemu komunikacja między beneficjentami a właściwymi instytucjami będzie mogła odbywać się wyłącznie drogą elektroniczną. Dzięki temu beneficjenci mogą zgłaszać się do programów i przechowywać wszystkie informacje elektronicznie, a także mieć dostęp do danych z rejestrów publicznych. Pozwala to zmniejszyć uciążliwości związane z przechowywaniem danych, błędnie wypełnionymi wnioskami i ponownym przesyłaniem dokumentów.

Wprowadzenie w wybranych obszarach **uproszczonych metod rozliczania** ułatwi realizację projektów. Dopuszczone zostaną formy rozliczania ryczałtowego w postaci stosowania stawek jednostkowych oraz rozliczania projektów ryczałtem (jeśli wkład publiczny nie przekracza 100 000 EUR). Szczegółowe zasady rozliczania projektów zostaną określone w odniesieniu do konkretnych programów.

Planuje się także szersze wykorzystanie zasad typowych dla projektów w trybie **partnerstwa publiczno – prywatnego** oraz przyspieszenie procedury **akceptacji dużych projektów** (o wartości wydatków kwalifikowalnych powyżej 50 mln EUR).

V. INFORMACJE

Wiele szczegółowych zasad, które będą obowiązywać beneficjentów i instytucje w latach 2014 – 2020, nie zostało jeszcze ustalonych. Trwają negocjacje między państwami członkowskimi i konsultacje eksperckie, których celem jest przygotowanie jak najbardziej sprawnego systemu pozyskiwania środków i realizacji współfinansowanych projektów.

Bieżące zmiany dotyczące przyszłej perspektywy finansowej można śledzić na stronach internetowych: Funduszy Europejskich (www.funduszeuropejskie.gov.pl/2014_2020) oraz Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (www.mrr.gov.pl w zakładce „Fundusze Europejskie”).

Zapraszamy także do kontaktu z **punktami informacyjnymi funduszy europejskich**, które angażują się w proces konsultacji społecznych oraz upowszechnianie wiedzy o funduszach europejskich na lata 2014 – 2020. Dane kontaktowe do punktów można znaleźć na stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl/punkty.